

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50kr.

A lap szellemi részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagiak
a lap tulajdonosnak kül-
dendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KOZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor
10 kr., többzori hirde-
tésnél olcsóbb. Nyilttér
sora 25 kr. Bélyegdíj min-
den hirdetésnél 30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor nyomdájában és
a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A magyar ipar barátaihoz.

allomásunk szerint Zichy Jenő, a magyar ipargróf, f. október hó 9-én a reggeli nyolc órákor érkező felső vonattal városunkba érkezik, hogy itt az 1885-ben rendezendő országos kiállítás zombori kerületi iparbizottságát megalakítsa. Fogadtatására értelmes iparosaink érdemeihez arányos tisztelettel készülnek, hogy ügyüknek országos vezérfia iránt érzett hálájukat lehetőleg leróhassák.

Zichy grófnak apostolszerű föllépése és országjárása a magyar iparkérdéseknek máris országgrázoló jelentőséget kölcsönzött s ugy a magyar kormány, mint egyesületek, de leginkább maga a társadalom, mint egy szál ember kel föl és vet vállhoz vállat arra, hogy hazánk a magában elégtelen nyersstermelés hagyományos szokásait levetkezvén, az ipar felvirágoztatása által itthon nyers cikkeinek megfelelő vásárt s ezek feldolgozása által kivitelre képes kereskedelmet teremtsen. Itt tehát a termelő, mint kinaló; az iparos, mint vevő; a kereskedő, mint közvetítő; a fogyasztó-közönség, mint eo ipso érdekelt fél van a részvételre provokálva. Egyiknek érdeke annyira belevág a másikéba, annyira föltételezi a másikat és egyuttal fel van tételezve a másiktól, hogy mind a három osztálynak ölelkező karokkal kell a jövő jólétért közremunkálnia.

Ezen négyes láncból a második szem, az iparosság azért legfontosabb, mert egyrészt jóformán kizárólag földmivelő hazánkban a nyers termények itthon való feldolgozása a legégetőbb anyagi szükség; másodsor azért, mert az ipar fölvirágoztatása — mint az magától érthető — egyuttal ugy a gazdálkodásnak, mint a kereskedésnek lendületét, jövedelmezőségét emelendi; végül pedig éppen azért, mert az ipar az a tér, melynek címe alatt milliók és milliók vándorolnak ki tőlünk külföldre; az a tér, mely a jogosulatlan konkurencia ellen legkevésbé van megvédve; az a tér, melyen csak az iparosok összetartása vívhatja ki a magyar társadalomnak máris divatszzerűen mutatkozó rokonszenvét.

Az előleges teendők megbeszélésére ma, kedden esti 6 órákor Bittermann Nándor nyomdajelölésnél barátságos értekezlet lesz, hogy a további teendők annak rendje és módja szerint az iparosok legjobb belátása és érdekeihez képest legyenek elintézhetőek.

Annyit már is tudunk, hogy a zombori kerülethez tartozó apatini, hódcsághi, kulai és szivaci járások iparos értelmisége és mezőgazdái a fentebb jelzett 9-iki alakuló nagygyűlésre minél nagyobb számban fognak megjelenni s a bizottsági tagságra a sok érdemes közül a legérdemesebb és legmozgékonyabb egyéneket jelölik ki.

Mint hogy nagyobb szabású értekezleten a túlságos nagy számú résztvevők az ügyet csak lassítják, helyesnek tartjuk, hogy az előértekezleten egyelőre az idősebb és tapasztaltabb helyi iparosok vesznek részt, nem azért, hogy a többitől a többi nélkül határozzanak; hanem azért, hogy a különféle érdekeket kiismervén, a kezdeményt — nyelvi és vallási különbségtől eltekintve — lehetőleg az összes iparosok érdekeinek megfelelőleg közmegelegedésre intézhessék el majd a nagygyűlésen.

Mutassuk meg hát most már, hogy érdekeink fölismérésére érettek, az akadályok elhárítására emberek, a versenykezdő felvételére erősek vagyunk.

És tudod az erő micsoda? — akarat!

Ez — előbb vagy utóbb — de győzelmet arat.

Miért pang a zombori róm. kath. népiskolában a tanúgy?

Sok mindenféle ráfogást hall az ember erre vonatkozólag; de a valót rendszeren el szokták az ilyen alkalmakkal hallgatni.

Hogy azonban ezen elhalgatott valami is egyszerű valahára napvilágra hozassék, elmondandjuk azt, csak egy egyszerű valóságában.

A tanító nem oka, hisz megteszi a törvényben neki előírt kötelességet; de kérdés: megteszi-e minden más egyén ugy a törvényben előírt, valamint a humanitás követelte kötelességet?

Erről az alábbiakban akarunk szólni.

Tudva van az, hogy Zombor sz. kir. városában a róm. kath. elemi túlnyomó részben a „bunyevátság” képezi. Ezen nép, ha a magyarosodásról akarunk szólni: megtesz mindent; hisz megmutatta minden adott alkalommal, hogy testestől-lelkestől, a legigazabb hazafi.

Es mégis mi történik akkor, midőn éppen ezen elem szavazza meg az iskolaépítést, az őseik által, tanügyi célokra összehalmozott összegből?

Határozata huza-vona tárgyává tétetik, csak azért: mivel a bevándoroltak egyik másikka félti a most kiépített — alig a képezdei port lerázott rokonának kérdéses egzisztenciáját.

De nézzünk már most egy kissé tovább is, és számláljuk el Zombor városának r. k. elemi népiskoláit.

Zombor városának van a beltérben hat fiu- és hat leány-osztálya, mely osztályokban tíz tanító, jobban mondva: hét osztályban férfi, a többiben nő működik; tizenkét tanterem azért nincs, mivel az V. és VI. osztály, mindkét nemnél egyesítve van; ezenkívül a Bánát nevet viselő külterében egy vegyes egyesített I. és II. osztálya; Szelenese nevet viselő külterében pedig egyesített I. és II. fiu- és ugyanily leány-osztálya; a szállásokon pedig négy helyütt vegyes három osztályú népiskolája. A tannyelv mindenütt a „magyar”; megjegyzendő, hogy a „magyar” nyelvet, maga a bunyevác nép kívánta előadási nyelvéül; holott az 1863. trv. XXXVIII. t. c. 58. §. világosan elrendeli, hogy: „Minden növendék anyanyelvén nyerve az oktatást, a mennyiben ez a nyelv a közszégyben divatozó nyelvek egyike”.

Ime ezzel is megmutatta a „bunyevátság,” hogy nem szorult az újabb — 1876. évi — törvényre; mert már ennek létezése előtt „magyarnak” vallotta iskoláit, holott ő a r. katolikusoknak — lelkiismeretesen mondva 7/10-ét képviseli.

És mi történik dacára eme jóakarata fejében?

Borzasztó ezt leírni.

Gyermekeik — dacára a 120,000 ftos készpénzbeli ősi iskolai alapjának — összezsufoltatnak akként, hogy kénytelen az állami tanfelügyelőség eme ember-telen és szivremítő eljárás megszüntetése iránt a legszigorubbán fellépni.

Hogy tények-e a fenti állításaink? — szolgáljanak ennek kezességeül az alábbi soraink.

Hogy eme megdönthetetlen igazságunkat annál is inkább bebizonyíthassuk, elvezetjük a szives olvasót az egyes kibérelt tanhelyiségekbe; mert megjegyzendő: eddigelő városunknak, illetőleg hitfelekezetünknek a törvényben előírt egyetlenegy szállási tanhelyiségén kívül, több saját birtoku tanhelyisége nincs.

Mielőtt azonban a szives olvasót az egyes osztályokba bevezetnők, igen szépen kérjük: sziveskedjék Gallé vagy Szauerborn ur gyógyszerterárába befordulni és ott magának a kifejelett gázok éktelen egészséggrontó anyaga ellen valami üdítő szert venni, mert hitünkre mondva: végig nem járhatja velünk az egyes tantermeket — azaz bérszobákat.

No de már csak áldozzanak valamit az oly kényelmes állású tanítók kedvéért is, és jöjjenek velünk.

Lássunk először is a felsővárosi, illetőleg beltéri iskolák felé.

Nyis-unk be az első osztályba, de ne rémüljünk el azon, hogy a gyermekek egymás hátán ülnek, mert itt nincs másként, hisz az alig 9—10 m. hosszú és 4—5 m. széles szobában ott nyomorgattatik 80-nál több gyermek; innen térjünk át a III. elemi fiu-osztályba; ennek is a tanteremnek csüfölt szobájában, 20 padban, 102 gyermek szorong egymás mellett, mint a hering a hordóban; ezenkívül van a szelenesei külterületi osztályokban és p. a fiu-osztályban 110, a leány-osztályban pedig 102 gyermek; a bánati raktömlőben — hisz iskolának nem mondható — szened 134 gyermek; mely hallatlan ember-kinzás így megy sorba, minden osztályon keresztül; mert ha nem is volna túlnépes az egyes osztály, — milyen alig van egy — ugy hely a szó legszorosabb értelmében a bent lévő gyermekek számára nincs.

Hát így azután nemde, hogy a tanító az oka a tanügyi pangásnak? . . .

Nem elég-e, hogy azon 563 ft és semmi más egyébert egészségét rongálja? hát kívánhatnák-e tőle uraim még mást is?

Hogy ne kívánának! Azt akarják, hogy gyermekeik az elemi iskolában végezzék el azonnal a középiskolai vagy talán az egyetemi kurzust is, hogy azonnal mint modern — oder was noch nicht? — gavallérok léphessenek ki a placra!

Lám, hisz ez nem is volna rossz! . . .

Hányszor tettek már jelentést a tanítók az iskolák túltömöttsége miatt? — azt ide nem iktathatjuk, mert nincsenek kezünkkel az akták; de annyit tudunk, hogy e célból még mindedig mi sem történt egyéb, mint hogy a „magyarosodás” missioja megakadályoz-

tatt az által: miként rendelet bocsájtott ki a külterületi iskolákból a beltérbe átbocsájtás megakadályozására nézve.

Nem így kell eljárni; hanem a beltérben az osztályokat párhuzamosítani; a külterben pedig elégedjünk meg azzal: ha ott a tanítók az I. osztályt is a kellő módon vezethetik; mert nem-magyar ajkú gyermekeket magyarra tanítani, nem kis feladat ám; ide rendkívüli erőmegfeszítés kell, mit csak az olyan egyén tud megbírálni: ki ilyenekkel valamikor küzdött; de más hogy ehhez értene: azt kereken tagadjuk!

Továbbá: ne piszkáljuk tanítóinkat minden ok nélkül, hanem ismerjük el lankadhatatlan buzgókodásukat és szerezzünk nekik örömet azzal, hogy megelegedésünket nyilvánítsuk irányukban. Hisz elég keserű a kenyereük, ne keserítsük el még mi is!

Öreg bunyevác.

Hirek.

Ó császári és Apostoli királyi Felsege, f. évi szeptember hó 14-én kelt legfelső elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy Petrovits Bazilián bácsi szerb görög keleti püspök a szerb királyi Szávarend II. osztályú rendjelét elfogadhassa és viselhesse.

Biboros érsekünk meglátogatta drágszéli bérlijét, Csihás Antalt. A magas vendég lényéhez forrott szeretetreméltósággal bilincselte le a vendégszerető családot.

F. hó 9-én az 1885-iki országos kiállítás zombori kerületi bizottsága megalakítására Zichy Jenő gróffal lelkendeznek: Mudrony Soma ismert iparkapacitás, Toldy László min. fogalmazó, és Hüttl Tivadar budapesti porcellán-gyáros.

Baja város költségvetése a jövő évre már elkészült. Ez 153946 ft 55 kr. rendes, és 29509 ft rendkívüli, tehát összesen 183455 ft 55 kr. bevételt és ugyanannyi kiadást mutat. A rendkívüli bevételek részben a vasútra felajánlott 200000 ft törlesztésére, részben pedig a belvárosi népiskolák kilátásba vett felépítésére fordítatnak.

Városi kertészünknek, Goeser Vitályosnak, dícséretére válik, hogy Szabadkán, a szenvedélyes pomológusokkal dícsékvő városban, kiállított és helyben termelt gyümölcsöknek minőségéért és fajszerinti pontos osztályozásáért, az első aranyérmét nyerte. Egyébiránt is városi kertünk ritkítja párját és az idén 2000 ft-nál többet jövedelmezett.

Erdélyi Gyula, a „B. K.” szerkesztője, október elején kezdi meg fogházbüntetését. A lapot helyette Herman Adolf szerkeszti.

A zimonyi vasút nov. 15-én fog megnyitni a forgalomnak átadatni. Budapestről a vonat délután 1 óra 24 perckor fog elindulni s 7 óra 40 perckor érkezik Zimonyba; Zimonyból reggeli 8 órákor indul el s délután 2 órákor érkezik Budapestre.

Dr. Jevich László, kir. járásbírósi albiró, a „Baja” c. lap szerkesztőségéből kilépett.

Ujvidéken Sidoli cirkusza játszik.

Pénteken este fél 10-kor érkeztek meg honvédeink. Nem nagy számú, de élkelő és szívélyes közönség várta őket. Csodálatos, hogy megérkezettükről sem a cigányzenészeknek, sem a tüzoltóknak nem sikerült értesülnök; pedig minden szüretet, névnapot stb. alaposan szoktak kitudni . . . De igaz, olyankor kapnak, illetőleg adatnak maguknak egy pár piculát . . . Honvédek, azok, meg nem fogadták meg őket . . .

Szabadkai pénztári ellenőrré Szigethy József, pénztári tiszté Milassin Antal, számgyakornokká Jandek Nándor választott meg.

Balog Alajos, szinigazgató okt. 13-án kezdi meg Baján az előadásokat. Kívánjuk, hogy a szerencsétlen dátum dacára jobb sorsa legyen, mint volt Baján az utolsó években akár a 7-es számmal kezdő társulatoknak.

A kalocsai preparandiához 300 ft fizetésre és szabad lakásra iskolaszolgát keresnek.

Egyházmegyei hírek. Mándics Endre, volt id. bityi adminisztrátor Bajára káplánnak, innen Hümpner Lajos Ujvidékre helyeztetett át.

Installatió. Az új apatini plébánost f. é. október hó 7-én, Kalocsáról nyert kegyes megbízás folytán, Osztormayer József, a közkedveltségű hódcsághi esperes plébános fogja hivatalába s javadalmába bevezetni.

Hymen. Drach Ferenc, hódcsághi születésű drávakereszturi (Somogy megye) kántor-tanító, f. é. október hó 7-én tartja egybekelési ünnepélyét Terezoócon (Verőce megye), az otthelyi szolgabíró, Matek György urnak Malvin nevű kedves ifju leányával.

Gazdasági tudósítók. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter Gräber Miklós, szón-tai lakost megyénk I. közép (apatini), és Wsenteck Lajos felső-szent-iváni lakost a II. felső (almási) járásra nézve az állandó gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg. Parabutyon Vracsarits György gör. kel. plébános, Vracsarics Glisó Monostorszeghi s. jegyzőnek édes atyja mult hó 20-án meghalt.

A Petrovoszellón és Ó-Kéren felállítandó gyógyszerterák tárgyában a megyei közegészségi bizottság 1883. évi október hó 3-án d. u. 3 órákor a megyeház nagytermében ülést tartand.

Mak János tanítóról következőleg emlékszik meg a „Magy. Pädagogiai Szemle” legutóbbi száma: „A községek sem érzékellenek már a tanító érdemei iránt. A „Bács. Tiszavidéki-tanítóegylet” 20 frnyai pályázati díjat tűzött ki e tétel megfajtására: „A népiskolában felhasználható jellemfejlesztő eszközök és módokról.” A díjat Mak János, topolyai fiatal tanító nyerte el. Erre való tekintettel is a szenttamási iskolaszék a pályaköszorűzött munka szerzőjét választotta meg tanítóul. Az új állomás 300 frttal nagyobb jövedelmű a topolyainál, hol a fizetés 400 forint. — Tehát mégis vannak községek, hol nem az áldomás, nem a sógorság, nem a komaság a döntő tanítói választásoknál.” Sokáig éljen érdemes kollegánk!

Figyelmeztetjük a katonaköteleseket, hogy az ellenőrzési szemle a honvédeknek f. hó 10—12-én; a közönségnek november hó 10. és 11. napjain reggeli 9 órakor fog megtartatni.

A zombori állami főgymnasium önképző körének tisztikara vasárnap így alakult meg. Vezérő tanár: Szól Sándor. Elnök: Tessenyi Oszkár 8. o. Titkár: Iményi István 7. o. Pénztárnok: Pelikán Lipót 8. o. Választmányi jegyző: Paskesz Ignác 8. o. Könyvtárnok: Papp Dániel 7. o. Ellenőr: Schreiber Lipót 7. o. t.

Nyilatkozat. A „Bácska” 56-ik számban közölt hírek a helybeli zsidó községről azaz iskoláról tek. szerkesztő ur egy olyan egyén tudósításai után írhatta, ki, úgy látszik, sem községről, sem iskoláról alapos ismerettel nem bír, miért is ama közlötteket állírnak kell nyilvánítanom. (Ismerjük a helyzetet, hát hallgatunk. Szerk.) Cserevénkán, 1883. szeptember 27. Schmolka Salamon.

A baja-szabaddai szárnyvasut tárgyában a közmunka és közlekedési miniszter a következő leíratot intézte Baja város közönségéhez: „28345. sz. Baja város közönségének. E város kereskedői és iparosai folyó évi augusztus hó 13-án a m. kir. miniszterelnök urhoz intézett és onnét hozzáam áttett együttes kérvényükkel a baja-szabaddai szárnyvasutat még ez évben leendő kiépítéséért folyamodtak. Mellözve azon fontos indokokat, melynek következtében eddig a kérdéses vasutvonalnak kiépítését a kivétel stádiumába juttatnom nem lehetett, értesíteni kívánom a város közönségét, hogy tekintettel az 1881. XLV. t. c. 9. §-ának rendelkezésére, a törvényhozás legközelebbi ülészaka alatt törvényjavaslatot fogok előterjeszteni, melynek elfogadása esetén a kérdéses vasutvonalnak kiépítése jövő évben foganatba vehető és kiépíthető leendő. — Felhívom a város közönségét, hogy ezen választomat a város kereskedőivel és iparosával alkalmas módon tudassa. — Budapest, 1883. szeptember 14. Br. Kemény.”

Az uszoras felesége. Egy uszoras 6000 forint kölcsönt adott egy fiatal urnak 50 százalékra, s a kamatokat rögtön levonta; a tőkéből így a kölcsönvevő csak 3000 forintot kapott. Az uszoras vigan szalad haza feleségéhez és diacsokzik, hogy mily jó üzletet csinált. Csakhogy az asszony nem dicsérte meg érte: „adtál neki 6000 forintot egy évre és lefoglalt 3000 forint kamatot! te ostoba, jobb lett volna, ha két évre adod neki a pénzt, így nem kellett volna semmit se adnod, mégis adósd lett volna a 6000 forinttal.

Bács-Bodrogh megye alispánja részéről ezenel közhírré tétetik, hogy Ó-Becse község szelétől, az ottani gőzhajó állomásig terjedő utrészeknek, homok ágyzatba helyezett hasított kőburkolattal leendő kiépítésének biztosítása tárgyában folyó évi október hó 12-én délelőtti 9 órakor, a megye székházában, írásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános versenytárgyalás fog tartatni, melyhez a vállalkozni szándékozók ezenel meghívatnak. Ezen műtépítkezésnél a következő munkák fordulnak elő, ugymint: 1. 613 folyóméter hosszu, 55 méter széles, vagyis 33715 négyzetméter uj utplanum elkészítése. 2. 33715 négyzetméter kiterjedésű, 32 centiméter magas uj homokágyzat előállítása (tisza homokból). 3. 33715 négyzetméter kiterjedésű, 21 centiméter magas hasított kőburkolat előállítása. 4. 613 folyóméter hosszu, egyenként 175 méter széles, vagyis összesen 21457 négyzetméter kétoldali utpaddockat előállítása. Az ezen munkára vonatkozó részletes árlejtési feltételek és kapcsolatos műszaki okmányok, a Bács-Bodrogh megyei m. kir. építészeti hivatalnál (Zombor, megye palota) a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Titel. Hétfőn szept. 24-én Felső-Titelen reggel 3 óra tájban rablók törtek be egy paraszt gazda házába. — A gazda észre vévén a hivatlan vendégeket, kiment üres puskával, hogy elkergesse őket, de ezek revolverlövéllyel fogadták a gazdát, ki hasába kapta a golyót és súlyosan megsebesült úgy, hogy életéhez kevés a remény. A rablógylkosokat nyomozzák, mert kerekét oldották. — Ugyancsak szeptemb. 24-én egy fuvaros bort szállított; a boros hordó rosszul lévén a kocsin elhelyezve, midőn a kocsi egy kővön keresztül zúttent volna, a hordó legurult a kocsirol. A fuvaros hirtelen utána rohant és vigyázatlanságának majdnem áldozata lett, a mennyiben elcsuszott és a hordó alá került, mely azonban szerencsére fenakadt testében, s így egy kis ijedtségnél és nyomásnál egyéb baja nem történt. — A titeli kath. templomot és torayát már jó rég idő óta renoválják minden baj nélkül; szeptemb. 25-én délelőtti 9 óra tájban azonban itt is nagy szerencsétlenség történt, mert az állást tartó kötél elszakadt és két szerencsétlen kőmives a kövezetre zuhant. Mindkettő súlyos sérüléseket szenvedett. Hazaszállították őket Ujvidékre. Felgyógyulásukhoz nem volt remény. A vállalkozó hanyagsága méltón meg volna büntetendő. — Érdekes megemlíteni azt is — a mennyiben Titel közelében fekszik — hogy Rudolfsnádon szept. 26-án két sváb összeveszett és az egyik a másikat meglötte. A meglőtt rögtön meg is halt, a tettes pedig a Tiszába akart ugrani, de gondolta magában, minek? hisz oda belefutok, — elbujhatok én a szalma baglyába is. És belebujt a szalma kazalba, mint az ürge a lyukba, hol azonban csakhamar megtalálták és a hűvösre vitték. Itt bizonyosan arról gondolkozik, hogy jobb lett volna a Tiszába ugrani.

„Telecska” cím alatt Berkovits Márk, kulai nyomdász, heti lapot ad ki, mely közgazdasági, társadalmi és közművelődési közlöny akar lenni. Szerkesztője Lackner Fülöp, ujverbácsi tanító. A lap fele magyar, fele német; létjogát pedig arra alapítja, hogy Bácskában csak egy német lap van, az ujvidéki Presse, miből szerintük az következik, hogy legyen hát Kulán egy második.

Hegyesen önszegélyző szövetkezet alakult; elnöke Balassy Endre plébános.

A kulai járásbírósnál egyik aljegyzői állás üres. Az ujvidéki kir. kath. főgymnasiumhoz okt. 31-ig hivatalszolgát keresnek.

A 6-ik számú „Román király” ezred két zászlóalja Budapestről s egy zászlóalja Ujvidékről Szerajevóba helyeztetett át.

A szabaddai kiállítási kerület (Szabaddán kívül Zenta városa s a topolyai és zentai járasok) elnökévé Jankovich Anrél főispán, h. elnökévé Vojnits Dávid, alelnökékké Vojnits Lukács és sárói Szabó László, jegyzőjévé Szigethy József; a bizottság tagjaivá: Hoffmann Mátyás, Nagy Mihály, Kiss Antal, Balázs Antal, Varga Agoston, Burány Jenő (Zenta), Hlavinka József (Ó-Kanizsa), Kiss Abel (Hegyes), Acsády Béla (Topolya), Vászits Miklós, Dulits Jenő, Jakobcsics Béla, Rozsics János, Manojlovics Sándor, Antonovits Lajos, Guelmio Lajos (Zenta), Fischer Fülöp, Freudenberger Markusz, Vagner Ferenc (Ó-Kanizsa) választattak meg.

A helybeli zsidó hitközséget, mint vallásfelekezetet, Dr. Schuller Simon ügyvéd fogja Szegeden a királylátogatásokor képviselni.

Okt. 4-én lesz Dr. Drahtics Pál, helybeli keresett fiatal ügyvéd menyegzője a bájos Stankovits Zórka k. a. nyál Szatapáron.

Jövő vasárnap lesz nálunk az őszi nagy leányvásár.

Varga Károly szabaddai lakos ügyvéd, az ügyvédi kamaránál vezetett lajstromba felvétetett.

Cégbejegyzés. Bácsi segélyszövetkezet keletkezett 1883. év március hó 27-én, az igazgatóság névsora bejelentetett a zombori kir. törvényszéknél szeptember hó 13-án. — Guttmann József vegyeskereskedő Kucura, bej. a zombori kir. törvényszéknél szept. 13-án.

A „Zasztava” sorsa Miletics, aki tudvalevőleg ismét átvette a „Zasztava” szerkesztését, e lap élén beismeri, hogy anyagi eszközei nem elegendők: felszólítja tehát a szarb. nemzetiség ügyének barátait, hogy igyekezzenek lapját terjeszteni.

Megrovhatók-e a napszamosok községi adóval vagy nem? Miután a napszamosok adómentességéről szóló törvény szerint, a napszamosok állami adó fizetése alól fel vannak mentve, — több törvényhatóság kebelében kételyek merültek fel az iránt, hogy vajjon említett törvénynek eme kedvezménye nem terjesztetik e ki egyszersmind a községi adó alól való mentességre is, s e tárgyban felterjesztést intéztek a belügyminiszterhez. Mint értesülünk, az ez irányban követendő eljárásra, a törvényhatóságok közelebbi körrendeletileg fognak utasítani.

Árverések. Kóits Zsófia 3672 frtra becsült ingatlanai december 16-án Ujvidéken. — Weigenfeld Mária 18523 frtra becsült ingatlanai decemb. hó 23-án Ujvidéken.

Épület- és műfaszállítás. Az orsz. ipar-egyesület szállítási bizottsága megkapta a magyar államvasutaktól az összes vonalak pályafentartásához szükséges épület- és műfaszállítására vonatkozó árlejtést az érdekeltekkel leendő közlés végett. A fanemek a szolnoki, miskolci, losonci, kolozsvári, szabaddai és zágrábi üzletvezetőségekhez szállítandók. Benyújtási határidő október 20-ika. Bővebb feltételek és részletek az ipar-egyesület ujvilág-utca 14. sz. a. irodájában tudhatók meg.

A szabaddai ügyvédi kamara részéről közhírré tétetik, hogy Moravcsik György bajai ügyvéd és ugyanottani lakos elhalálozás folytán, Mezey Zsigmond ó besei lakos ügyvéd pedig hódásági kir. közjegyzővé történt kineveztetése folytán a kamara lajstromából kitöröltettek.

Területátosztás. Baja, törvényhatósági joggal felruházott város, mint értesülünk, kérvénnyel járult a belügyminiszterhez, hogy Istvánmegye, Bácsmegebe kebelezzék község, mely tényleg már jelenleg is Baja városnak egy részét képezi, ezen városhoz csatoltassék, illetőleg hogy ezen átkebelezés iránt törvényjavaslat terjesztessék az országgyűlés elébe. Ezen Istvánmege község 1836. előtt Pestmegyéhez tartozott, s az 1836. XXX-ik törvények által csatoltatott át Bácsmegehez 1852-ben az akkori kormány megengedte, hogy Istvánmege község közigazgatási tekintetben Baja városhoz olyképpen csatoltassék, hogy a város a helység activáit és passiváit át nem veszi s az uri jogokra mi igényt sem tart fenn, a község tehát az 1852. évi december 30-án tartott városi közgyűlésen ünnepélyesen annectáltatott s ezen helység immár 31 év óta egyik városrészeképen tekintetik Baja városának. Azonban ezen átcsatolás nem törvényhozási intézkedésen alapulván, Baja város most a belügyminiszterhez benyújtott kérelmével, a köz- és magánjogi tekintetben téves jogviszonyokat kívánja rendezni.

Körözés. Drégely István esődtömege részére kiállított 835 frt 19 krról szóló bajai tkptári 8910. sz. könyv elveszett.

Gyászhir. Ertl Nándor, János, Ferenc, Anna özv. Selez, és Mária férjezett Horn, ugy az összes rokonok nevében is megtört szívvel jelentik özv. Ertl Anna szül. Einfall, forrón szeretett édes anyjuk elhunytát, ki szeptember 30-án 12 órakor este. életének 83-ik évében jobb léte átszenderült. Hált tetemei a szontai sarkertbe október 2-án délután 3 órakor örök nyugalomra tetének. A szent mise áldozat pedig október 3-án fog az Urnak bemutatatni. Szontán, 1883. okt. 1-én. Béke poraira!

Irodalom.

Megjelent és beküldetett: „Elbeszélések, írta: Ember György. Nagyvárad, 1883.” Ember György novella-kötete sem jobb, sem rosszabb, mint bármelyik ama kísérletek közül, melyekre, mint tehetséges írók derék munkáira szokás rámosolyogni. Írója már nem névtelen ember; elbeszéléseit szívesen közlik a szépiro-

dalmi lapok; nem kezdő, hanem egy tapasztaltabb rutinier. Mégis, egész kötetében alig találhatni egyéb megfigyelni valót, mint mindenütt nyilvánuló nyomait ama contagiosus s éppen e miatt nagyon általánossá vált irodalmi betegségeknek, melyet talán népieskedésnek lehetne nevezni. Ugyanaz a hajhászata a külsőségeknek a jellemzetes kedvéért, ugyanaz az erőtetett utánzata a naiv elbeszélő hangnak, ugyanaz a keresett kifejezése a népi gondolkozásmódnak, mely a többi e fajtájú munka specialitása, — megannyi jelei, hogy irodalmuk utolsó irányának teljes félreismerése s nehány, e genret szerencsével művelő tehetség feltűnő sikerei, e könyv szerzőjét is, mint annyi hivatatlant, arra csabították, hogy festeni igyekezze azt, a mit nem jól figyelt meg s hangot adjon oly érzelmeknek, melyeket maga nem érezhetett át. A mi e kötetet a vele közös bajban sinlődőkől megkülönbözteti, valami félig böleselkedő, félig naiv, tudálékos alaphang, hasonló a pap vagy a tanító szavához, mikor az a nép eszejárásához kíván alkalmazkodni. Hozzá még a könyv anyaga maga is sivar; a népréteg, melyre a figyelmet felhívja — a románnal érintkező kelet-vidéki lakosság — talán a legkevésbé poétikus színű az egész országban; s minden bizonytal hiával van egy oly határozott jellemvonásnak, mint például az alföldi sumora, vagy a tót sentimentalitás mélasága. Ha hihetnénk az előtűnk fekvő könyveknek, ez a vidék csupa monomaniacus lényeket teremne. Emberek, a kik „ötlet”-ből gyilkolnak, apró koldus gyermekek, a kik visszataszítják testvérük jövő kezét, mert az bukkot leány, oláh fiúk, a kik ugy beszélnek, mintha báró Eötvös Józsefet olvasták volna: ime, ezek az elemek alkotják az „Elbeszélések” népességét. Azért nem is merem ezekre az olvasó különösebb figyelmét kérni, az elsőt kivéve, melyet más valaki talán ép oly közönséges novellának lát, mint a többi, de a melyet én raffináltan elburkolt, elmés gunyiratnak tartok a hirlapok ellen. A „hazugság levelek” megkapják benne a maguk részét, még a jó, tisztas hivatalos lap is. Ime mikép szólaltat meg az író egy zenekritikust, aki egy új star-ról referál: „Hangja érces és mégis elragadó; behelzeli magát a lélekbe; a gyönyörű dallamok hullámai szeretőnk megfogni a légben, hogy örök élvezetül édes kéjben ringassák a lelket etc.” Tekintve a viszonyokat, ez jogos, de erős. Mégis haszonnal fogják olvasni egyes zenebírálok s e kötetnek is lesz legalább is annyi olvasója, a mennyit megérdemel. Egyáltalán nem hiszem, hogy bármí jó elveszett érték volna a közönség előtt, csak azért mert könyvalakban jelent meg.

Megjelent és beküldetett: „Divatok, írta Milkó Izidor. Budapest, 1883.” — A Milkó Izidor kötetét, például azon a picacon, melyről állítólag senki sem vásárol, föl fogják keresni mindazok, a kik annak egyes darabjait szépirodalmi lapokban olvasták. Ott pedig e tárcaleveleknek mindig „szép számú” publikuma volt. Méltán, mert e fiatal író elmésen, könnyedén, csinnal tud írni. A ki nek nincs több igénye, mint hogy könnyvel kezében egy-két kellemes órát töltjön, annak Milkó nagyon jó társaságot fog szolgáltatni. Dicsőkedhetik mindazzal, a mit egy jó mulattatótól megkivánhatunk: kifogástalan műveltsége, szellemes szavai és világfi manières jei vannak. Azonkívül választékos ironiája is, az a nemesebb fajta ironia, mely (a Rivarol mondásaként) csak a századik szemet szűró izléstelen-ségre sújt egyet vesszejével. Abban a genreban, melyet művel, ez nagyon megbecsülési való tulajdonság, tárcalevelei — melyeknek csak elnevezése lehet közös az immár műfajként nyilvánuló s a subjectiv költészet természetével dicsekvő feuilletonnal — nem a hangulatot, hanem a meggyőzést célozzák, legtöbbször szerencsével. A moderne nevelés felszükségeire, a „divatok” alaktalanságaira szellemes tréfálkozással mutat rá. Kár, hogy szűk körben mozog, és csak a teremben érzi magát elemében. Most megjelent kötetében több általánosabb érdekű tárgyon kívül sok helyt foglalkozik az íróskodás mániájával. Azt hiszem, egészen céltalan ilyen megkövesedett bűnököt bolygatni, mert erre vékonyka fegyver az ő könnyű gúnnya. Katonai erő kellene ehhez. A párbaj szokásjogain sem fog változtatni. Ez egyik legkedvesebb témája; néha valósággal fölmelegszik, mikor annak egyes formáit védelmezi. Érdekes adatokat is gyűjtött össze a párbaj történetéhez, fiatal lelkesedéssel szólván annak komoly oldaláról. Alkalm-sint az amateur beszél belőle akkor is, midőn hévvel kel ki a párbaj paródiái, a nyilatkozatokban és levegőben történő elégtételadás módja ellen. Mire ez a hév? Magam részéről soha sem tudtam haragudni olyan mulatságokra, melyek senkinek sem ártnak.

Megjelent és beküldetett: „Emlékirat az aldunai munkálatokról és a bukovinai magyarok hazatelepítéséről. Írta Nagy György. Szeged, 1883. Várnai L. kiadása. Ára 30 kr.”

A szabaddai kiállítás.

(Vége.)

Kertészeti, gyümölcsészeti és borászati csoport.

I. Szeszszitalok és pálinkákért aranyéremmel díjaztattak: Czvin Antal, Vojnits Sándor, Mukits János, Varga Károly, Szigethy József. — Ezüstéremmel: Lichtneckert András, Giefing Szidónia, Németh Mátyás, Vojnits Etelka, Vojnits Tivadarné Mária, Krisztoforovits János, Csibás Antal, Mohacsek Lujza, Wagner testvérek, Kleintschek József. — Oklevéllel: Jakobcsics Béla, Sebők Mihály, Jóó Dezső, Piukovits Teréz, Haverda Bódi.

II. Borecétért aranyéremmel díjaztattak: Boskovitz Berta, Birkás L. Gálfy Anna, Vojnits Paracetich Nina, Mukits Jánosné, Rácz Vilmosné, Szemző Sarolta Zombor. — Ezüstéremmel: Giefing Szidónia, Malachowszky Máté, Maurer Nándor, Cziedler János Zombor, Czurda Lujza. — Oklevéllel: Schlesinger Sándorné. Végül egészséges és jómionőségű töménygyártott ecetért Schönstein Mór ezüst éremmel tüntettetett ki.

III. Borokért aranyéremmel: Polyakovits Alajos, Gottlieb Márton Zombor, Petrovits György, Czvin Antal, Vojnits Tivadar, Vojnits Etelka. — Ezüstéremmel: Czurda Ede, Láng József, Cziedler János Zombor, Baumgarth Nándor, Maurer Nándor, Csibás Antal. — Oklevéllel: Sebők Mihály és Haverda Boldizsár.

IV. Hidegtelekért: Lichtneckert Kass Emma aranyéremmel, Merkovits Zsófia ezüstéremmel.

V. Gyümölcsért aranyéremmel: Goeser Vítusz Zombor. Malachowszky László. Karakasevits Simon. Nagy Károly. Piukovich József. Mukits János. Majoros József. Petrovits György. Czurda Ede. Vojnits Simon. Mánich Péter. Milassin Jakab. Polyakovits Alajos. — Ezüstéremmel: Frei Imre Zombor. Moholyközsége. Vojnits Tivadar. Vojnits Etelka. Sahumacher Henrik. Maurer Nándor. Varga István. Varga Károly. Kiss Abel. Birkás István. Hubert Hermann. Vojnits Sándor. Czedler János Zombor. Vojnits Lukácsné Jozefa. Pavkovits György. Szkeenderovits Sámuel. Láng József. Berki Ferenc. Németh Mátyás. Gabry László. Kés-márki Béla. Berovits János. Vojnits Nina. Vojnits Bora. Állami tanítónő képezde kertésze. Sebők György. Tipka Antal. — Oklevéllel: Rátay József Zombor. Vojnits Dániel. Scheiber János. Kóssa Károlyné. Budai György. Giefing Vincéné. Fabriczius. Czviin Antal. Vince György. Kovacsits Joca. Slifka János. Szalubi Lipót. Benaček. Haffner István. Halbróhr Mór. Haverda Boldizsár. Gokits István. Benesik Pál. Kulun-ésits Tamás. Barjaktárovs György. Br. Rédl Béla. Mukits Ernő. Szabadka városa. Szemző Sarolta Zombor.

VI. Konyha kertészet, aranyéremmel Moholy községe. Vojnits Tivadar, Vojnits Simon, Szemző János Zombor. Bednártz Károly, Kis Abel. Ezüstéremmel. Vojnits Etelka, Vojnits Tivadar. Láng József, Beszédes Istv., Varga Elek, Prokesch Mihály, Szalubi Lipót, Budai György, Urbán Antal. Oklevéllel. Vince Péter, Antunovits Lajos, Törley Gyula, Giefing Vincéné, Radics György Zombor, Br. Rédl Béla, Latinovits Ernő, Dr. Haynald Lajos. A díjanyak a következő kiválóbb kiállítások itéltek oda.

Bednárz Károly kap 5 db aranyat, Szigethy József 2 db, Bur-ovits Berta, Mukits Erneszt 1 aranyat. Polyakovits Alajos 1 db, Czviin Antal 1 db, Vince Péter 1 db, Goeser Vítusz 2 db, Malachowszky László 1 db, Nagy Károly 1 db, Petrovits György 1 db, Milassin Jakab 1 db, Androvits János 2 db aranyat.

Magvak kiültetése

Aranyérmet nyertek: Dr. Haynald Lajos bibornok érsek uradalma, továbbá gr. Zichy N. János topolyai, br. Puthon kiszállási, br. Rédl Béla keletibai uradalmi. Vojnits Lukács, Vojnits Jakab, Vojnits Sándor gabonái. Aranyérmet tengeriért: Gabry László; repceért Gottlieb Márton Zombor; kenderért gr. Chottek, fut-taki uradalma és Michelsz János Prgl.-Szt.-Iván; dohányért Bácsér János, Zombor.

Ezüstérmet nyertek gabonáért: Szemző Gyula Zombor, Latinovics Ernő, különösen buzáért; Vojnits-Vojnits Etelka, Gabry László, Vojnits János, Varga Elek, Regényi Lajos, Deutsch Mór, Karner János, Zsuffa András, — rozsert; Schwarz József, Radvánszky Gáspár; — zabért: Varga Ágoston; — kenderért: Vojnits Szemző Jozefa.

Elismerő oklevelet nyertek különféle terményekért: Haffner István, buzáért; Vidákovics József és György, Kopilovics Lukács, Bruck Simon, Lóvy Sándor, Trischler X. Ferenc, Váli Béla, Halbróhr Mór és fia. Prokesch Mihály, Peits József; — zabért: Törley Gyula; — tengeriért: Vojnits Tivadar, id. Birkás István és fia; — dohányért: ifj. Veszlovsky Péter Zombor.

Pénzdíjat nyertek: buzáért következő bajsai lakosok: Toma Mihály 2 db arany, Mokány Mihály 1 db, Buesár András 1 db, Madár István 2 db, Hronezi András 1 db aranyat; — zabért: Boza Mihály 1 db aranyat; — kenderért: Merzveiler Antal 1 db aranyat; — dohányért: Krisztovác Miklós.

Háztartási csoport.

1. Aranyérmet nyertek befűtőkért: Neumann Lenke, Karner Etelka, Mohácsék Ilona, Vojnits Etelka, Varga Károlyné, Vojnits Paresetics Nina, Birkáss Gyuláné, Rác Vilmosné, Piukovits Teréz, Kosztolányi Ágostonné, öz. Giefing Vincéné, Karner Jánosné, állami tanító képezde, Bittermann Józsefné, Szigethy Józsefné, Vojnits-Szemző Jozefa, Bicskeyné Vojnits Mária, Wense Ludovika báróné, Kuluncsits Tamásné, Szemző Gyuláné Zombor, Szemző Istvánné Zombor, Radics Emília, Mukits Jánosné, Berényi Lajosné, Vojnits Tivadar. — Továbbá, szappanért: Vojnits-Szemző Jozefa, Mukits Jánosné, Prokesch Mihályné. — Száritott gyümölcsért: Etsy Vilmosné. — Tarhonyáért: Vojnits Etelka, Petrovits Györgyné. — Keményítőért: Gálfy Györgyné és Buzuzs János. — Házi sajtért: Karakasevits Vissy Mariska. — Különléle tézstaneműekért: Sztantics Miklós.

2. Ezüstérmet nyertek: Befűtőért: Dr. Szilasi Fülöpné. — Tarhonyáért: Vojnits Nina, állami tanítónő képezde. — Kenyérért: Prokesch Mihályné. — Uborkáért: Kranner Jánosné. — Tarhonyáért: Freudenberg Márkné.

3. Elismerő oklevelet nyertek: Befűtőkért: Karakasevits Vissy Mariska, Schlesinger Sándorné, öz. Hoffbauer Mária.

4. Különléle háztartási cikkekért: Báró Rédl Béla arany érem, pite téztaért: Sztipits Dánielné arany érem, és a háztartás fejlesztése érdekében kifejtett szorgalmáért arany érem díszoklevéllel Bednártz Károly.

Pénzdíjakat nyertek: Befűtőért: Vidákovits Mukits Krisztina 1 aranyat, Gálfy Györgyné 1 aranyat. — Szappanért: Tikviczki Kádár Teréz 1 aranyat. — Birsalma-sajtért: Burkovits Berta 1 ar. — Kenyérért: Tikviczki K. Teréz 1 arany. — Bilisits Katalin művirág készítésért 1 ar.

Adatok Zombor sz. kir. város történetéhez.

Donozslovits Vilmosról.

(Vége.)

VIII. Templomok, kápolnák és emlékoszlopok.

Mint már említettük, a törökök kiűzése után — II. Lipót alatt — a Ferenc-rendű szerzetesek által élő katolikusok 1717—1719 ig egy régi török épület maradványaiból egy 12 öl hosszú és 4 öl széles templomot építettek a Boross féle ház kertjében, mely később lebontatták.

A Szt. Háromság tiszteletére szentelt nagy templomot 1752. június 24-én kezdték építeni. A templom

20 évig épült, míg teljes valóságában elkészült, a befolyt jövedelmekből, adakozásokból és a szt. Ferenc-rendű barátok által a vidéken és az országban összegyűjtött alamizsnából.

Feljegyzésre méltó azon buzgó szerzetesek nevei, akik az alamizsnát buzgó fáradsággal gyűjtötték. Ezek pedig: Illitsár Márk quardián, Abrahámovics Balázs, Stakletsits Lőrinc és Hegedüs Thadé.

Az alapító nagy ünnepélyességgel lett letéve Kiss József Kalocsa egyházmegyei kanonok mint érseki helyettes, Grassalkovits Antal főispán, Redl Ferenc a királyi jószágok igazgatója, Markovich Márk a tiszai kerület bírása, Raskovits Abrahám főbíró, a város előbbkelőinek és ezernyi nép jelenlétében. Az ünnepélyt emelte Campior Hyacinth atya szép beszédelével.

Az alapítóba a következő föliratot tartalmazó latin szövegű okmányt helyeztek: „Az egész mindenség örök Szerzője, Igazgatója, Bírása, a három egy Istennek, a Hatalmasnak, Bölcsnek, Jónak, Igazságos és Kegyelmesnek, az Atyának szentelve, midőn a katolikus egyházat legszentségebb XIV. Benedek pápa tartotta jogára alatt, I. Ferenc római császár, Mária Theresia uralkodónő és Magyarország királynője, zetlen báró Klobusitzky Ferenc kalocsai érsek idejében.”

A templom építésére vonatkozólag a templom-torony restaurálása alkalmával a keresztgombban egy kis szelencében egykorú feljegyzések találtak (mit lásd a „Bácska” 1883. június havi számaiban).

Az egyházi funkciókat a Ferenc-rendű barátok végezték 1781-ig, — a midőn a templom a mellette levő Ferenc-rendűek nagy zárdájával együtt II. József császár által kegyuri joggal a városi r. kath. hitközségnek átadották.

Szt. Kereszt tiszteletére, igénytelen anyagból egy kis kápolnát építetett a temetőben saját költségén 1725-ben Mandics Mátyás.

A Havi Bold. Asszonyról címzett kápolna alap-kövét 1780. július 11-én tették le; építette a saját költségén Markovits József, és alapítványul melléje 6 hold szántóföldet adott.

A kalvária hegyen a kápolnát a stációkkal együtt 1764-ben Nagy István a kincstári jószágok igazgatója építette a saját költségén. Az akkori kalocsai érsek németújvári gróf Battyány József hozzájárulásával a zombori kath. egyházközség nyerte meg fölőte a kegyuri jogot.

Nepumok Szt.-János tiszteletére szentelt kápolnát 1751-ben egy fennmaradt török épületből átalakította a saját költségén rothenhausi Redl Ferenc kir. tanácsos és a kincstári jószágok igazgatója.

Szt. Pál apostol — mint Bács-Bodrogh vmegye védszentjének — tiszteletére szentelt templom a megyeház udvarán, épült 1807-ben a megye költségén.

Szt. Rochus tiszteletére szentelt kápolna a hasonnevű r. k. temetőben alapítva lett 1833-ban és végleg felépült 1789-ben. Sirboltja az Esztergamy család temetkezési helye.

A Szt. Három-ág kőoszlopát — a piac közepén — mely 1774. okt. 14-én lett felszentelve, emeltette a saját költségén varbói Krusper Pál kir. tanácsos és a kincstári jószágok igazgatója.

A Szt. Flórián szobrát a felső városban lakott németek emelték 1781. május 4-én és azt a felső városiak máig is fenntartják.

A görög keletiek Szt. Györgyről címzett nagy templomát 1717—1752 ig építették, főképp a szerb nemzeti alaptól és közadakozásból. Sirboltjaiban több szerb egyházférő van eltemetve. Itt nyugszik gróf Brankovics János is.

A görög keletiek Szt. Jánosról címzett „kis” templomát adakozásból egy török mecset helyére építették, hol régente — Mátyás király idejében a róm. katolikusoknak egy templomuk állott.

Ferenc király tiszteletére — a Ferenc-eszterházi építkezésének emlékére — a piactér Esztergamy J. vör. márványból szobrot állítottatott, melynek oldalán a királynak rézre festett arcképe, tetején pedig a kétfejű sas van (Oldaliratait l. a „Bácska” 1882. 34. sz.).

A róm. katolikusoknak közadakozás és alamizsnából megkezdett szép nagynak tervezett, még be nem végzett egynevezett „új templom” történetét l. a „Bácska” 1881. évi külön lenyomatában és évfolyamában.

Van azonkívül a városban és az utakon a gör. keletiek által fölállított 5 márvány kereszt, egy a róm. katolikusok által is fölállított több fakereszt, a Megváltó dicsőítésére és emlékére.

IX. A szt. Ferenc rendű szerzetesek, iskolák és a város első plébánosa.

A Bosznából bejött szerzetesek, kik az isteni szolgálatokat teljesítették és a népet tanították, kik a sanyarú időköt a néppel hűen még a török hódoltság alatt is végig szenvedték, egy igénytelen kis házban laktak, mely 3 szoba és egy konyha helyiségekből állt. Ezen épület mellett volt a már említett szt. Ferenc tiszteletére szentelt kis templom, mely lakás és parochia első adminisztrátora velikai Gurtsevits atya volt. Később 1720 körül építették a nagy négyszögletes zárdát, ahol most a plébánia van.

Ezen zárdában voltak elhelyezve a vezetésük alatt levő elemi iskolák. A magasabb grammatikai iskolákat a városi tanács gróf Battyány Józseffel egyetértőleg 1763-ban létesítette és vezetését a szerzetesekre bízta. Az első tanító — aki a syntaxist és a grammatikát előadta Pater Janischich István volt, míg az elemi részt Pater Novák Péter tanította. Az egész tanrendszer a Jezsuiták szelleme és tanmódszere szerint történt és az azok által kiadott könyvek használtattak. Az előadási nyelv főképp a latin volt, de e mellett a magyar-bunyevác nyelvet is használták. (Merc. v. Ungarn. 1787. pp. 285 et 615.)

Mária Theresia királynő 1774. aug. 19. Bécsből kelt leiratában elrendeli a zombori iskola főosztályában — melyek a szervezettek vezetése alatt vannak — a tanítást ingyen végzik — általuk szabadon választható oly tanrendszer használtassék, hogy az ifjak onnan kikerülve külföldre mehessenek, hogy onnan majdan tudományokban bővelkedve hazájukba visszatérhessenek. (Merc. v. Ungarn. pag. 616.)

A szerzetesek a parochiát 1781-ig látták el, midőn azt a városi magistratusnak adták át, ki adminisztrátornak Jagodich Istvánt tette meg, ki azelőtt

Szótán plébánoskodott, — idős ember, kitűnő szónok és buzgó egyházférő volt. Elfoglalta hivatalát 1781. november 1-én és a szerzetesek segédkezése mellett dicsőre méltóan viselte azt 1784. július 29-én bekövetkezett haláláig.

Ezután a parochia adminisztrációjának vezetése a nagytudományu Sztakovits Mátyásra lett bízva a városi tanács és a polgárok egyhangu szavazata folytán, miután zajezdei Patach Adám püspöki helynököt Dusnokról Zomborba mint adminisztrátort áthelyezte. Ezen jeles egyházférő, Bács vmegye táblabírása, ki a város multjára érdekes feljegyzéseket tett, 1785. június 18-án lett hivatalába ünnepélyesen beiktatva fő-tiszt. Vernolik József kerületi esperes és prgl.-szt. iváni plébános által.

II. József császár 1786. június 12-én Zimonyból Bécsbe Zombor városán átutazván, a Ferenc-rendűek zárdáját és kevés földeiket a parochiához csatolta, mit Sztakovits ugyanazon december 10-én borsódi Latinovits Miklós táblabíró és kiküldött biztos közbenjárásával el is foglalt, miután a városi tanács egy kiküldött bizottsága a plébánosi tisztséget ünnepélyesen följajánlotta. Ő volt tehát Zombor városának első plébánosa.

A városból elköltöző Ferenc-rendű szerzetesek könyvek között váltak el hiveiktől — egy részük Budára, másik részük Bács és Bajára ment — elvívén magukkal arany és ezüst templomszereiket.

AZ EZÜSTLAKODALOM UTÁN.

— Humoreszk. —

Pod lupka ur, azaz: „herr von” Pod lupka, a legszeretreméltóbb emberek egyike volt a világon! Körülbelül 50—55 éves, alacsony termetű, zömök emberke, szögletes arccal, savószínű szemekkel, serteszerű (mint ő maga nevezni szokta): „pájusz”-szal és kissé borvirágos orral (amit azonban ő „fagynak”-magyaraz). Legérdekesebbek mégis kétségkívül fülei voltak, melyek nagy zenei talentumot árultak el, amennyiben három akkora térfogattal dicsekedtek, mint más közönséges hallási halandó szervei.

Külsőjére „herr von” Pod lupka — dacára fentebb már említett hajlott korának — nagyon sokat tartott; mindig izléssel, sőt mondhatnók: némi eleganciával öltözködött.

Rendesen egy szürke „géhrock” volt rajta, melyet minden tavasszal kifordított, s ha jövedelmei megengedték: még ugyanazon évben vissza is fordította. Valódi bagariabőr eszímában járt, melyek a szükségesnél valamivel nagyobb terjedelemben bírtak, amiazomban Pod lupka urat épen nem gátolta abban, hogy vasárnapoként, ha t. i. kedve szottlyant, el ne járjon néhány „cepedlit” a „Három szarkában”. Volt végül egy történelmi nevezetességű hálóspikája, mely — mint a tetejében levő (góth stílusban készült) dísztermények mutatták — valamikor dohányzacskó lehetett; ha ezt föltette, akkor (saját szavai szerint) „a megszólalásig” hasonlított Bismarckhoz, amit a Blau-stein Lázár greizler is beigazolt, aki pedig (ha ugyan lehet hinni szavainak) saját szemével látta két év előtt Bécsben Bismarck hg. életnagyságu „portré”-ját.

Ami Pod lupka ur foglalkozását illeti: a negyvenes években (állítólag) beamer volt a prmszli steieramtnál, de az akkori nagy árvíz (mint mondák): „elmosta” a hivatalból; s erre aztán beállt „hauzmeisternek.”

De ne tessék ám hinni, hogy talán valami mogorva cerberus lett volna, mint a házasterek rendesen lenni szoktak!

Korántsem!

A szó szoros értelmében gentleman és művelt ember volt. Ezen állításom bizonyítására ugy hiszem, elég felemlítenem azt, hogy rendesen eljárta a némeszínházba (a lámpákat tisztogatni) s hogy a „Politiches Volksblatt”-ot ott minden áldott nap megvette és olvasta, ez lévén széles e hazában az egyedüli zsmrnál, mely magas tetszését kiérdemelni szerencsés volt s mellyel ő némileg sympathizált is, mert fellengős cikkei nem egyszer hathatós gyógyszernek bizonyultak az álmatlanság ellen.

Pod lupka ur ékes cseh nyelvhez szokott gyomra sehogysem vette be a mi barbár nyelvünket; de mindamellett példás hazafi volt: a magyarokat csak vasárnap szidta, ha leszópta magát s e mellett mindig magyar dohányt szított és magyar borokat ivott!

Ez utóbbiban nagy segítségére volt hűséges oldalbordája: született Krupácsék Angéla asszonyság, akivel néhány hó előtt ülte meg az ezüstlakodalmat, mely ünnepélyesség abból állott, hogy az említett napon a pálinka és boradagokat megduplázták: Pod lupka ur pedig két egész darab schuster-cabanosszal (Nr. 1) lepte meg magát a nagy és dicső nap örömjére, ami nála valami hallatlan volt, mert ezt az élvezetet különben csak minden újévkor engedte meg magának, (mikor a gázsít fölvette).

Akadnak emberek, (persze ellenségei!) kik ezen igazán ünnepélyes alkalomból azt a nem sikerült viccet eresztették világgá, hogy: Pod lupka ur „británia-ezüst-lakodalmat tartotta!”

Hja nagy volt a drágaság! Nem lehetett fényesebben; ő szívesen megtette volna, de ha ingyen mit sem adnak, a jövedelem meg csekély. Másrészt meg: nem vesztettek semmit; amit most elmulasztottak, majd helyreütk az aranylakodalom alkalmával!

Pod lupkáné tensasszony fogai már meglehetősen ritkák valának; a figyelmes szemlélő azt is észrevehette, hogy a „sima képen szanaszét már egy-két rancocsa verődik” és a haja sem „ében” többé, hanem inkább deresedő.

Mindamellett még elég csinos volt arra nézve, hogy valamely facirend Rómeó szíve lángra lobbajjon szemének elektromos tüzenél s érzelmeli lávaként törjenek elő keblének háborgó vulkánjából.

Es nemsokára az ezüstlakodalom után meg is történt az az alávalóság, hogy rossz nyelvek elkezdtek suttogni, később hangosan is beszélni, hogy érdekes kalandja lett volna egy jogással.

S ezt annyira vitték, hogy a dolog a férj füleihez is eljutott, ami annál könnyebben történhetett, mert

rendesen elszokott a „Brandweinschank“ba járnai politizálni, ahol a fontosabb napi kérdések fölött szokott eszmét cserélni az ott összegyülekező fővárosi „bürge-
rekkel“.

Podlupka ur, aki mindig büszke volt „háza“ becsületére, természetesen most sem vette tréfának a dolgot, hanem fáradságot vett magának kissé szimatolni.

S ennek aztán csakugyan meg is lett a várt eredménye.

Hosszas cirkálás után elkaparitván a Don Juan „jogászt“, (s itt kisült, hogy tulajdonképen eszmadia legény volt) — lekapta husz körméről és azt az instrumentumot, melyet rendes körülmények között meszelésre szokott használni, a szó teljes értelmében darabokra törte a hátán, valamennyi kétségbeesett szerelmes elrettentő tanulságára.

Igy a dolog „lovagias úton“ elintéztetvén, a béke ismét szent lett s Podlupka ur és kedves felesége még az nap megitták a békealdomást.

Szerencsétlenségükre azonban nagyon mélyen találtak a kancsóba tekinteni s így azután a bortól fölhévílt állapotban nyitották meg a békecongressust.

S midőn dacára ennek már-már szerencsésen befejezik vala: a szerződés egyik cikkelyére nézve lényeges véleményeltérés merült fel köztük, mely differenciát Podlupka ur akképen igyekezett kiegyenlíteni, hogy szeretett oldalbordájának oldalbordáit nem a legkíméletesebb módon találta megropogtatni, ami azonban nagyon is megbocsátható hiba, ha az ember tekintetbe veszi fejének gőzölgő állapotát, továbbá azon behatásokat, melyeket a kapadohány dohos füstje amugy is ingerlékeny szervezetre gyakorolt.

Ezen súlyos és érezhető argumentumok azonban éppen nem kapacitáltak a nézeti helyességéről teljes meggyőződésben levő asszonykát; figyelembe sem vette azokat, hanem az éppen kéznél levő vasalóval felelt és pedig úgy, hogy csupa véletlenségből Podlupka ur fejébüjához találta lódítani.

„Donnervetter teremtette nekie!“ — kiáltá erre Podlupka ur, türelmét veszítve, s ezzel a közelében levő széket felkapva, oda zúdította felesége felé.

De az asszony gyorsabb volt; félre ugrott s nyomban egy vaslábat ragadván fel, azzal intézett az eddigieknél sokkal hatalmasabb rohamot férje ellen.

Ez átlátván „válságos“ helyzetét, toroka szakadtából kezdett ordítani:

„Feuer! Hilfe!...“
Az asszony egy pillanatig nem tudta, mit tegyen? de hirtelen meggondolta magát s ő is elkezdett kiáltozni, és — nehogy férje valamiképen túltegyen rajta, — teljes erejéből; most tehát mindketten ordították:

„Hilfe!... Feuer!...“
Ez így tartott vagy két percig.

Ezután olyas valami történt, ami minden 10 évben egyszer történik: honnan, honnan nem? egy valószínűs, élő rendőr termett elő és nagy garral lépett a szobába.*)

A rend nagytekintetű örenek láttára Podlupka urba ismét visszatért a férfias „higgadság“ s nagy hangon kezdé:

— Ich bitte herr...
— Nix dajts! — vágott beie a rendőr, ki magasztos hivatásának teljesen tudatában látszott lenni; — maga velem jön, ott majd elmondhatja baját, egy, kettő!

Podlupka ur a „brutális erőszaknak engedve, felölté gébrockját s elindult a rendőrral.

Hogy tovább mi történt, azt nem tudom; de Podlupka ur csak úgy körülbelül 43 óra mulva érkezett vissza a „kéjuzatásból“ s amint az ajtón belépett, kedves neje e szavakkal borult nyakába:

„Lieber Johann!...“
S Podlupka ur szörnyen elérékenyülve rebege: „Oh Angéla!...“

Fritser Antal.

*) Tulajdonképen a pincébe, mert itt volt „herr von“ Podlupka lakása.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor

HIRDETÉSEK.

2931. sz.
tk. 1883.

Árverési hirdetményi kivonat.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Weisz József végrehajtónak Weisz Rudolf végrehajtást szenvedő elleni 350 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék területén lévő Sztanisics község határában fekvő a sztanisicsi 664. sz. tjkvben Weisz Rudolf nevében 1/2 részben és Weisz Mihály nevében 1/2 részben álló A. II. 713. hr. 648. ö. i. számú ház és 480 □ öl beltelekre a C. 6. és 7. sor sz. alatt Weisz Mihály birtokjuttalékára Weisz Rudolf és neje Heits Margit javára bekebelezett élet-hossziglani szabad lakásnak fenntartása mellett az árverést 400 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1883. évi október hó 17-ik napján délelőtti 10 órakor Sztanisics község határában megrendelt nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatulni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10 % -át vagyis 40 frtot készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1883. évi június hó 28. napján. A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Valter Nándor,
kir. tvszéki jegyző.

Gartner Ferenc,
kir. tvszéki elnök helyettes.

Pályázat.

Garán lemondás folytán egy róm. kath. jellegű német tannyelvű tanítói állomás megürülvén, ennek betöltése végett október 20-ig pályázat nyitattik.

Ezen állomás javadalmazása a) 400 frt készpénz; b) 50 frt lakbér, a községi pénztárból havi előleges részletekben fizetve Az állomás november hó 1-én okvetlenül elfoglalandó.

A kellően felszerelt folyamodványok a garai róm. kath. iskolaszékre címezve nt. Láng Márton kerületi esperes, tanfelügyelő urhoz Csataaljára intézendők.

Kelt Garán, 1883. szeptember hó 24-én.

Ribovicz András,

plébános, iskolaszéki elnök.

1253. sz.
ex 1883.

Árverési hirdetmény.

Mosorin község határát, mint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a szerinti vadászterületét, kebelbeliek közül, a megkísérlet árverésen, ki sem bérclvén ki, 1889. év. augusztus hó 1-ig mint a vadászati év végéig terjedő bérbeadására az árverés folyó hó 21-én délután 3 órakor a község házában leendő másodiküben megtartása ezennel kitézik és a bérbe kívenni szándékozók azon napon való megjelenésre felkértnek.

Mosorinban, 1883. évi szept. hó 26-án.

Eremics Milán,
községi jegyző.

Vlaskalics Triva,
3—1

68. szám.
iskszk. 1883.

Pályázati hirdetmény.

Néhai Józich Márk elhalálása folytán megürült Szelenesc-külvárosi fiú-osztály tanítói állomása bizonytalan időre helyettes tanítóval levén betöltendő: a zombori róm. kath. iskolaszék részéről eme helyettes tanítói állomásra, — melyre csak okleveles, a magyar és dalmát nyelvben teljesen jártas tanítók jelentkezhetnek, 500 frtnyi évi javadalmazással pályázat hirdetik oly megjegyzés mellett, hogy az ismétlő iskola tartásáért külön díj nem jár.

Azon esetben, ha ezen állomás valamely leányosztály tanítójának áthelyezése által töltetnék be, az ekként megürülő leányosztály vezetése 25 frtnyi havi fizetés mellett egy helyettes tanítónőre fog bízni, mely állomás elnyerésére szintén csak okleveles tanítónők pályázhatnak.

A folyamodványok kellőleg felszerelve legkésőbb ez évi október 27-ig a zombori róm. kath. iskolaszékre címezve, alulirothoz Zomborba (Bács megye) küldendők. Kelt Zomborban, 1883. évi szeptember hó 27-én tartott iskolaszéki ülésből. 3—1

Szlávy Ferenc,
iskszéki jegyző.

Fejér Gyula,
iskszéki elnök.

Árverési hirdetés.

A garai róm. kath. hitközség részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az uradalmi italméresi regalejog október hó 29-én délelőtti 10 órakor a község házában egy évre fog haszonbérbe adatulni a legtöbbet ígérőnek, mely haszonbér 1884. évi január 1-től lép életbe.

Megjegyeztetik, hogy a nagyvendéglő külön és a többi korcsmák is külön fognak elárvereztetni.

Az árverezők 10 % bánatpénzt tartoznak letenni az árverés előtt. A kikiáltási ár 500—500 frt. Bővebb felvilágosítást a plébánia hivatal ad. Kelt Garán, 1883. évi szeptember hó 26-án.

Ribovicz András,

plébános, hitközségi elnök.

Ad 2206. szám.

1883.

Pályázati hirdetmény.

Almás községében a rendszeresített segédjegyzői állomás betöltendő, mire a választás folyó évi október 11-én d. e. 9 órájára tüzetett ki.

Pályázni szándékozók felhivatnak hogy a m. bizottságnak 1878. számú határozatával alkotott szabályrendelet g) pontjában leirt minősítések, — eddigi alkalmazása, — ugy a községben divó magyar, német és dalmát nyelv bírása kimutatásával felszerelt, s a községi képviselő testülethez intézett kérvényeiket folyó évi október 10-ig bezárólag az előjárásnál nyújtásuk be. Ez állomással évi 550 frt készpénz fizetés van összekötve.

Almás, 1883. szeptember 21-én.

A községi előjáróság.

3—1

236. szám.

1883.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102 § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kulai tekintetes kir. járásbíróóság 2674/1883 számú végzése által Knura Jozefina végrehajtónak javára özv. Singer Hermán ellen 341 frt 12 kr. tőke, ennek 1881. évi szeptember hó 1-ső napjától számítandó 6 % kamatai és eddig összesen 71 frt 31 perkölttség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag lefoglalt és 1284 frtra becsült szoba butorzatból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatulnak.

Mely árverésnek az 1883/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Ujverbáson alperesnek lakásán leendő eszközzésére 1883. évi október hó 9-ik napjának délelőtti 8 órája határidőül kitézik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatulni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Kulán, 1883. évi szeptember hó 26-án.

Gvosgyák Gabor,

kir. bírói végrehajtó.

543. szám.

1883.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102 § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori kir. törvényszék 1915/1883 számú végzése által Gärtner József kernyajai lakos javára Gärtner Keresztély kernyajai lakos ellen 2000 frt tőke, ennek 1881. évi március hó 10. napjától számítandó 6 % kamatai és eddig összesen 94 frt 60 kr. perkölttség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag lefoglalt és 416 frtra becsült gabnaneműek, sertések és gazdasági beruházványokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatulnak.

Mely árverésnek az 1883. évi 4929 számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Kernyaján a község házában leendő eszközzésére 1883-ik évi október hó 9-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitézik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatulni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108 §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zombor, 1883. évi szeptember hó 29-én.

Cservenka Alajos,

kir. bir. végrehajtó.

81. sz.
vh 1883.

Árverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött bírói végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a palánkai királyi járásbíróóság 1883. évi 2323. ex 1883. számú végzésével dr. Friedrich Ludv. Eltz ügyvéd által képviselt Rosenberger és Zsvikovits felperes részére Stojakovits Cyril özvegy és fia ó-palánkai lakosok alperes ellen 422 frt 92 kr. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 1010 frtra becsült ingóságokra, a fentidézett kir. járásbírói számú végzéssel az árverés elrendeltétvén, annak Ó-Palánkán alperesek lakásán leendő megtartására határidőül 1883. évi október hó 9-ik napjának délelőtti 8 órája tüzetik, a mikor a bíróilag lefoglalt kereszben lévő búza, zab, lovak, kocsis és egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is fognak eladatulni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna, és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttnek vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Palánkán, 1883. évi szeptember hó 20-án.

Haba István,

kir. bir. végrehajtó.

Hirdetmény.

Alulirt Filipova község előjárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a bor, pálinka italméresi és korcsmáltatási jog ezen község házában f. évi október hó 7-én délutáni 3 órakor nyilvános árverésen az ezen jogért legtöbbet ígérőnek (3) három egymásután következő évre azaz 1884. évi január hó 1-től 1886. évi december hó végéig terjedő időszakra haszonbérbe adatulni fog.

Az árverési feltételek alulirott községi előjáróságnál megtudhatók.

Filipován, 1883. évi szeptember 26-án.

Gyarmathy Ferenc,
községi jegyző.

Rapp István,
községi bíró.

2—1